

Kwartaalmonitor Overheidsfinanciën

Derde kwartaal 2015

Overheidstekort en -schuld nemen verder af

- Uitgelicht: Seizoengecorrigeerde uitgaven overheid dalen verder
- Totale overheid: Verschuiving van uitgaven door decentralisatie sociaal domein
Schuld neemt af ondanks tekort
Overheidsschuld aan buitenland neemt af
Groot aantal vervulde vacatures overheid
- Internationaal: Overheidstekort Nederland lager dan gemiddelde van Eurolanden
- Rijksoverheid: Aardgasbaten dalen
- Decentrale overheden: Provincies en Rijk verwachten 5,6 miljard aan wegenbelasting te innen

Het overheidstekort kwam in de periode van het vierde kwartaal van 2014 tot en met het derde kwartaal van 2015 uit op 1,7 procent van het bbp. Vergeleken met het derde kwartaal van 2014 daalde het tekort met 1,3 miljard euro doordat er minder uitgaven waren en meer inkomsten. Ook de overheidsschuld nam af met 2,4 miljard euro. Vooral de schulden aangehouden in het buitenland namen af.

Sinds kort wordt een aantal kerncijfers van de overheidsfinanciën gecorrigeerd voor seizoeneffecten. In de rubriek *uitgelicht* wordt hier op ingegaan. Ook worden de vervulde vacatures van de CAO-sector overheid behandeld. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de verwachte opbrengsten aan wegenbelasting in 2016.

Kerncijfers overheid (mld. euro)

	2014		2015		
	III	IV	I	II	III
Inkomsten	66,3	77,3	75,6	73,1	66,6
Uitgaven	72,5	77,3	75,7	79,5	71,5
Tekort	6,2	0,0	0,1	6,5	4,9
% bbp	2,8	2,4	2,0	1,9	1,7
Overheidsschuld	449,9	452,1	461	449,6	447,2
% bbp	68,3	68,2	69,2	67,1	66,3

StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers

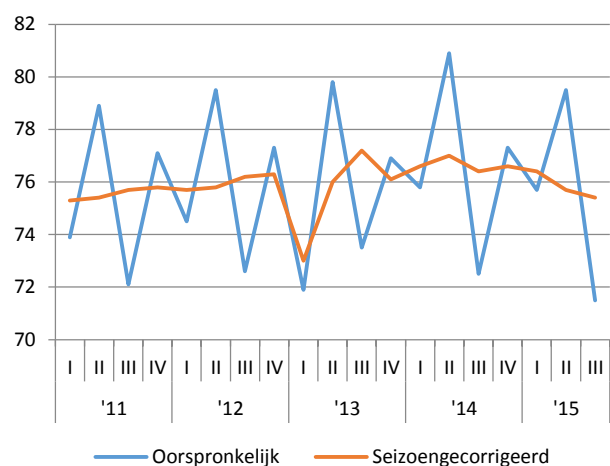
Uitgelicht

Seizoengecorrigeerde uitgaven overheid dalen verder

De uitgaven van de overheid zijn niet gelijkmatig over een jaar verdeeld. Jaarlijks terugkerende patronen zoals het betalen van vakantiegeld in mei en de eindejaarsuitkering in november zorgen doorgaans voor hogere uitgaven in het tweede en vierde kwartaal. Door te corrigeren voor deze seizoeneffecten worden kwartalen onderling beter vergelijkbaar. Sinds kort is het publicatiepakket van de overheidsfinanciën uitgebreid met deze seizoengecorrigeerde cijfers.

De seizoengecorrigeerde uitgaven van de overheid waren in het derde kwartaal 75,4 miljard euro, dit was 0,4 miljard lager dan in het tweede kwartaal. De uitgaven in een kwartaal waren sinds het eerste kwartaal van 2013 niet zo laag, toen de uitgaven 73 miljard euro waren. Dit had te maken met de eenmalige, hoge veilingopbrengsten van de 4G frequenties in dat kwartaal. Deze worden gezien als negatieve uitgaven.

Uitgaven overheid (mld. euro)



StatLine: Overheidsfinanciën; kerncijfers

Kwartaalmonitor Overheidsfinanciën

Derde kwartaal 2015

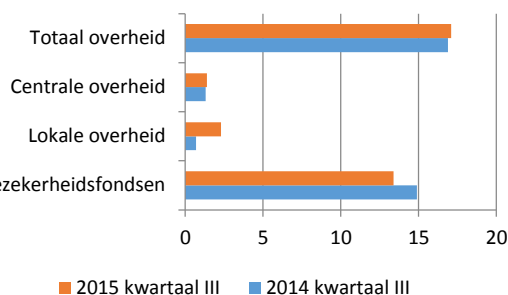
Totale overheid

Verschuiving van uitgaven door decentralisatie sociaal domein

In het derde kwartaal stegen de uitgaven van lokale overheden aan sociale uitkeringen in natura met 1,7 miljard euro in vergelijking met hetzelfde kwartaal in 2014. Bij de socialezekerheidsfondsen heeft een daling van 1,5 miljard euro plaatsgevonden. Sociale uitkeringen in natura hebben onder andere betrekking op thuiszorg en het verstrekken van hulpmiddelen.

De verschuiving van uitgaven komt voornamelijk doordat vanaf 1 januari 2015 een aantal taken van de provincies en socialezekerheidsfondsen zijn overgedragen aan gemeenten. Het gaat hierbij onder andere om het bieden van zorg aan ouderen en langdurig zieken, het bieden van hulp bij het zoeken naar werk en de jeugdzorg.

Sociale uitkeringen in natura (mld. euro)



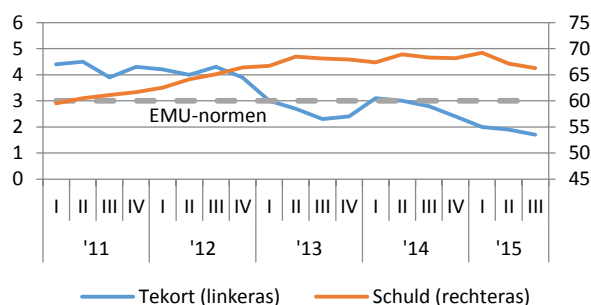
StatLine: [Overheid; inkomsten en uitgaven](#)

Schuld neemt af ondanks tekort

In het derde kwartaal van 2015 kwam de overheid als geheel 4,9 miljard euro tekort. Dit is een verbetering ten opzichte van het derde kwartaal van 2014, toen de overheid nog 6,2 miljard euro minder inkomsten dan uitgaven had. Het tekort als percentage van het bbp, dat gemeten wordt over vier opeenvolgende kwartalen, daalde naar 1,7 procent.

Ondanks het tekort nam de overheidsschuld in het derde kwartaal van 2015 af met 2,4 miljard euro waarmee het uitkwam op 66,3 procent van het bbp. De afname van de schuld terwijl er een tekort was komt voornamelijk doordat er financiële bezittingen zoals leningen zijn afgelost. Deze bezittingen leverden per saldo 6 miljard euro op waardoor de schuld kon worden verlaagd.

Overheidstekort en -schuld op jaarbasis (%bbp)



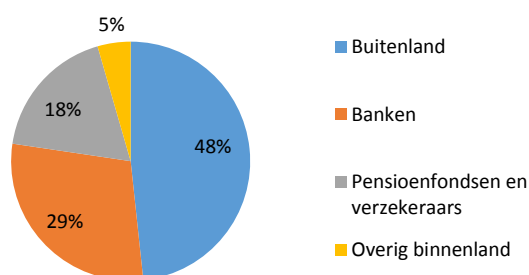
StatLine: [Overheidsfinanciën; kerncijfers](#)

Overheidsschuld aan buitenland neemt af

De overheidsschuld nam in het derde kwartaal van 2015 met 2,4 miljard euro af. Deze afname is vooral te zien bij de schulden aan het buitenland. De overheidsschuld aan het buitenland nam dit kwartaal met 6,5 miljard euro af. Hierdoor komt dit deel van de overheidsschuld op 216 miljard euro. Dit is 48 procent van de totale overheidsschuld.

De schuld in handen van de Nederlandse schuldeisers nam juist toe. Dit was met name het geval bij de binnenlandse banken, daar was de toename 3,3 miljard euro. Deze toename komt onder meer doordat DNB staatobligaties heeft aangekocht in verband met het opkoopprogramma van de ECB. Hierdoor koopt DNB elke maand voor ruim 2 miljard euro aan Nederlandse staatsobligaties.

Overheidsschuld naar schuldeiser



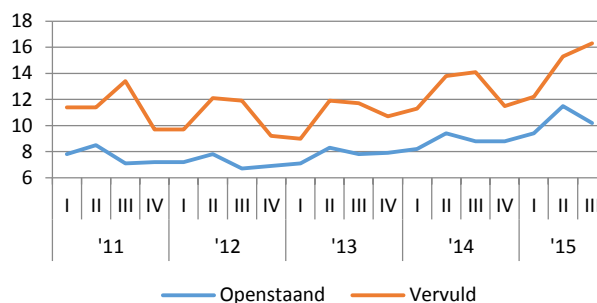
StatLine: [Overheid; schuld naar schuldtitel en geldgever, nominale en marktwaarde](#)

Groot aantal vervulde vacatures overheid

Aan het einde van het derde kwartaal stonden in de CAO-sector overheid inclusief onderwijs 10,2 duizend vacatures open, 1,4 duizend meer dan in het derde kwartaal van 2014.

In het derde kwartaal van 2015 zijn er aanzienlijk meer vacatures vervuld dan dat er vacatures bijkwamen. Er zijn ruim 16 duizend vacatures vervuld bij de overheid, het hoogste aantal in een kwartaal in ruim vijf jaar tijd. Er kwamen 15 duizend nieuwe vacatures bij in het derde kwartaal, 1,5 duizend meer dan een jaar eerder.

Aantal vacatures (x 1.000)



StatLine: Vacatures; overheid en onderwijs

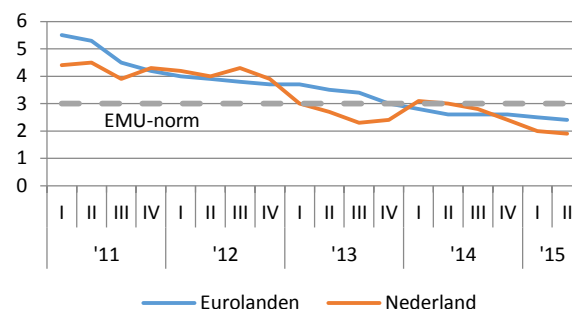
Internationaal

Overheidstekort Nederland lager dan gemiddelde van Eurolanden

In het tweede kwartaal van 2015 was het overheidstekort van Nederland 1,9 procent van het bbp. Het tekort als percentage van het bbp is hier gemeten over vier opeenvolgende kwartalen om een betere vergelijking met jaarcijfers mogelijk te maken. Het tekort van Nederland was lager dan het gemiddelde van de 19 Eurolanden. Daarvan was het tekort 2,4 procent van het bbp. De Europese regels schrijven een tekort van maximaal drie procent per kalenderjaar voor.

Naast Nederland hadden nog 12 Eurolanden een tekort dat lager was dan drie procent. Vier daarvan hadden geen tekort maar een overschot. Dit waren Duitsland, Estland, Litouwen en Luxemburg. Daarnaast waren er zes landen met een tekort hoger dan drie procent. Hiervan was Portugal de grootste uitschieter. Dit land had een tekort van 6,4 procent van het bbp.

Overheidstekort (%bbp)



Eurostat: Quarterly non-financial accounts for general government

Eurostat: GDP and main components

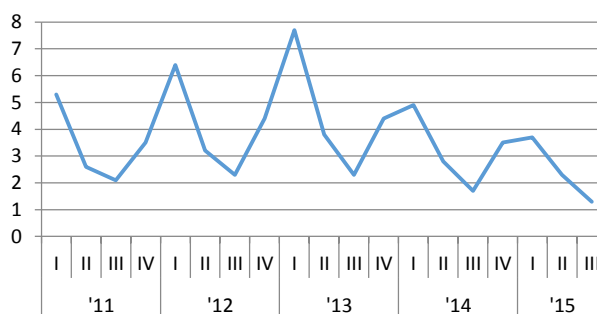
Rijksoverheid

Aardgasbaten dalen

De inkomsten uit vermogen van het Rijk bedragen in het derde kwartaal van dit jaar 1,3 miljard euro. In hetzelfde kwartaal vorig jaar lagen de inkomsten bijna 0,4 miljard euro hoger.

De inkomsten uit vermogen bestaan voor een groot deel uit aardgasbaten. Vorig jaar bedroegen deze ontvangsten in het derde kwartaal 1,3 miljard euro. In dezelfde periode dit jaar waren deze opbrengsten 0,7 miljard euro lager. Dit komt doordat de productie van aardgas dit jaar is verlaagd en de aardgasprijs is gedaald. Naast de daling van de aardgasbaten namen de inkomsten uit vermogen toe dankzij een dividenduitkering van ABN Amro.

Inkomsten uit vermogen (mld. euro)



StatLine: Overheid; inkomsten en uitgaven

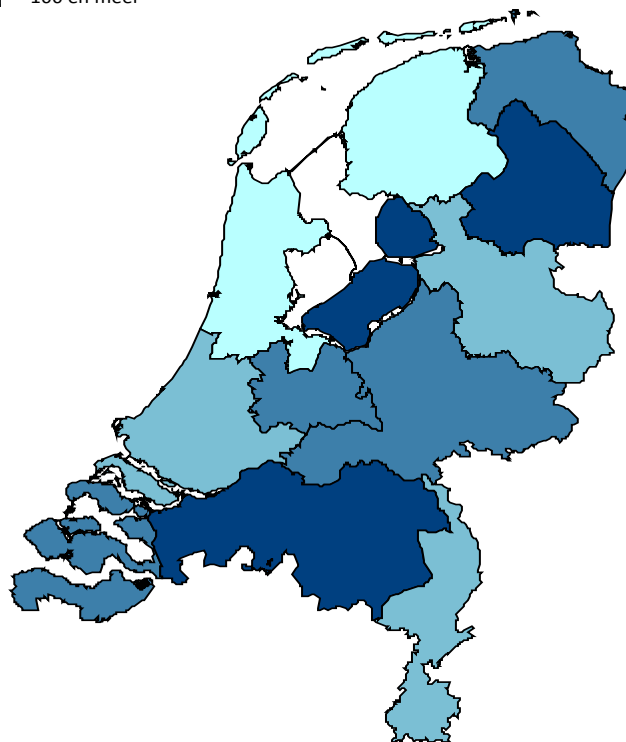
Decentrale overheden

Provincies en Rijk verwachten 5,6 miljard aan wegenbelasting te innen

Nederlandse autobezitters gaan in 2016 samen ongeveer 100 miljoen euro meer betalen aan wegenbelasting dan in 2015. Deze toename komt onder andere door een groeiend wagenpark en een strikter beleid voor vrijstellingen. Ook past het Rijk een inflatiecorrectie toe. In totaal verwacht de overheid 5,6 miljard euro te innen. De motorrijtuigenbelasting (MRB) bestaat uit twee delen. Het grootste deel, het rijksdeel, stijgt met 2,4 procent naar bijna 4,1 miljard euro. Het totale provinciale deel blijft met 1,5 miljard euro nagenoeg gelijk. Voor de afzonderlijke provincies zijn er wel verschillen tussen 2015 en 2016. De 1,5 miljard euro vloeit voort uit de [opcentenheffing motorrijtuigenbelasting](#). Voor 2016 bedraagt de provinciale opcentenheffing gemiddeld 90 euro per inwoner.

De opbrengsten per inwoner zijn het hoogst in Flevoland (127 euro) en Drenthe (113 euro). In Noord-Holland (68 euro) en Friesland (78 euro) zijn de opbrengsten het laagst. De hoge opbrengst wegenbelasting per inwoner in Flevoland is het gevolg van de aanwezigheid van twee grote autoleasemaatschappijen. Bij leaseauto's wordt de heffing niet opgelegd aan de gebruiker die in een andere provincie woonachtig kan zijn, maar aan de leasemaatschappij. De hogere opbrengst in Drenthe wordt verklaard door het hoge opcententariaf en door het relatief hoge aantal auto's per inwoner. De relatief lage opbrengst per inwoner in Noord-Holland en Friesland komt door het lage opcententariaf dat in beide provincies geldt. In Friesland ligt het aantal auto's per inwoner echter hoger dan in Noord-Holland. Hierdoor valt de opbrengst per inwoner iets hoger uit in Friesland.

Opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting begroting 2016 (euro per inwoner per provincie)



[CBS: Overheid verwacht 5,6 miljard aan wegenbelasting te innen](#)
[StatLine: Provinciebegrotingen; heffingen](#)

Opmerkingen betreffende deze publicatie

- Deze publicatie is samengesteld op basis van cijfers zoals deze op 24 december 2015 beschikbaar waren. Mogelijk zijn er op het moment van lezen actuelere cijfers beschikbaar, deze kunt u vinden via de links onder de grafieken.
- De cijfers zijn doorgaans niet seizoengecorrigeerd. Indien dit wel het geval is staat dit aangegeven in de tekst/grafiek.

Colofon

Tekst Sector overheidsfinanciën en consumentenprijzen

Datum 24 december 2015

Meer informatie

CBS Infoservice: [infoservice online](#)
Telefonisch (09.00-17.00): 088 5707070

Media

CBS Persdienst: persdienst@cbs.nl
Telefonisch: 070 3374444